

15.1 – בירור המציאות

- א. תשובת הגאונים – שערי תשובה קכח – איי הים.
- ב. תשובת הגאונים – הרכבי.
- ג. תשובת הגאונים – הרכבי (וראה שם הערות ותיקונים 344, 394).
- ד. שו"ת הרי"ף שיד.
- ה. חידושי הריטב"א.
- ו. בן יהודע.

וראה עוד:

בן יהודע ד"ה ונ"ל בס"ד הכוונה, פירוש ע"ד הסוד.

15.2 – פרט וכלל

- א. מאמרי הרא"ה ח"ב עמ' 446.

15.3 – זכויות שמהפכות מזלות

- א. פירוש על כמה אגדות – הגר"א עמ' מא.
- ב. ביאור הגר"א למשלי יב, ב.
- ג. חידושי אגדות למהר"ל, ח"ג עמ' קא.
- ד. מהרש"א.
- ה. אמת ליעקב עמ' 67.
- ו. ילקוט הגרשוני, ח"ב עמ' קד.
- ז. ליקוטי מוהר"ן י"ד.
- ח. חת"ס סופר.

וראה עוד:

עוללות אפרים ח"ב עמ' תרכח. השגחה אלוקית.
עוללות אפרים ח"ב עמ' שפה, האדם כמחבר שמים וארץ.

15.4 – ירושלים ומקום המקדש

- א. יערות דבש דרוש יד עמ' רכד.
- ב. באר מים חיים, בראשית א, ה.

וראה עוד:

מי מרום פרק יב עמ' מז.
זה היום עשה ד' – הרב שאול ישראלי, עמ' קעת.

סימן קכ"ח

ושישאלתם על ההוא מעשה דרכב"ח היבא דנשקא ארעא ורקיעא מאי פירוש כך הוא כי מלך אלכסנדריוא בנה מקום במדבר ועשה בו דמות רקיע ונלגל חוזר להראות בו חכמתו וראה אותו רבה בר בר חנא י

אי"י הי"ם

ג זאת הוכחה שם כס' שי"ד וכן הוכח כש"ע לככה כתרף שם כשם מוהר"י בן מינאש שפירש בן משם רבו הרי"ף ו"ל והשערתי קיימת שגם זאת היא תורחן של גאונים - ואל תתמה על החפץ שהרי הריטב"ה ה"ד כס' הקודם כתב משם הגאונים דכל מעשיות דרכב"ח היו כחלום ולא בהקין והיו מעשה זה לפי תפי' זאת הוא כפועל שכבר כתבתו לעיל דלא אמרו בן הגאונים כי אם על דברים הווכחוס מדרכו הטבע מן הקלה אל הקלה לא על המתפרשי' בדברים הנוכעיים ממקור הטבע גם אם לא יחדשו כי אם על דר רחוק - לדוגמא מעשה דההוא טייעא דהוא שקול עפרה ומורח והמר ה' הורחה לרוכח' פלן הוא דבר נמלא ער היום כערבים ההולכים במדבר שמש ועיין מטה דן ויכות ד' ס' שי"ד מעשים כהודך ע"ז וכן מ"ש ה' גלה דמטבע לספינתא - מתחו כי לזיתא דנורח חורחה כרושא ע"ש כמטה דן שכתב שכל מפרשו יס הוקייהנוס מערוס ע"ז וכן ממנה שהקשו כוכבים דק"ג ע"כ ממ"ש רכב"ח לרודי קוז' לו הורוילא דרומא כת וימא והיו כהר תבור מזה מוכח דמפרשין הרברים כפשטן דהו במראה החלום מהיו קושיא? הלא העיקר שגם מעשה זה אינו חוץ לטבע אחרו דהרשס קו' מהבריות הגדולות ומ"מ הוא כהיוב"ק תקשר רחם בתלם וכו' ג"כ נמלא שגדלו הוא כהפלגה גדולה וכוון דהפליג הפליג - ודוק היטב כי הוא המת ויוב ודמי לכמה מהמרו' של דרך גוזמא על השיעורין ד' מ'אס ג' מ'אס ו"ג ח'לף וכדומה ודוק היטב מינה דגם מעשה שלפנינו דנשקה הרעה ורקיעא הם תמת מעשה היא שכנה המלך דמות רקיע וכו' ה' ודאי יתפרש כמין חומר עפ"י פשוטו - וטוב לו הלא דלא ידעתו אם ימלא ענין זה בקורות המלכים הקדמונים - ואינו יכול להכיר זמני לחפש אחר ספרים חלונים - איך שיהיה הכי אמר גאון - ומי שרחה בירוש' רפ"ג דע"ז **הבאלון** שבימינו - שכבר עשהו אלכסנדרוס מוקדון וסלק וסלק ער שראה העולם ככדור (והפ"מ אשר וקיים הדברים דכן כתוב כד' ה שלהם ואנכו לא ידעתו) ושמע מפי הגאונים חידוש זה וישתקו כי אין כל חדש תחת השמש - והיום הזה ערכ ע"כ התרע"ו ה' והפכהו לשו"ש אמן הגיע לירו חבור הנחמד ערך מלון להגאון שי"ר נר"ו ורהותו לו כד' ס"ח שמפרות כחזור כמעט כל מעשה הירוש' דרוש' פ"ג דע"ז הנו' באומרו שמשרסוס מליאת אלכסנדרוס שרלה לעלות לרקיע כה הסיפור ההוא וכו' עי"ש וכן עור למטה הביא זאת שלפנינו כשם הש"ע הנו' ל ויכאיב את חלקה בספקות מכלו שום ראייה מנגדת כי אם ודאי מפני שלא נמלא כספריהם כ"ז - ואינו אומר על אחרון ראשון שהפירוש הנו' כמקובלת שהוא על אלכסנדרוס עלמנו בה' ודאי האמת אהו כי כדורות הכאים אחריו היה הכל בתשו' שלפנינו ובתשו' הרי"ף איט אומר כ"ח מלך אלכסנדריוא והפאר אחרון דרכו הגאון נר"ו אכל על מעשה הירוש' לר לי מחד לתלותו ברוח ובפרט שהפני משה מעיד שכן מלא דרכו הומים שלהם ויהי לו לדמות דבריו - אמת שהפ"מ אומר נשר ואינו אומר כהלון ודרכו הירוש' סלק וסלק מכוונים לכאלון יותר מהנשר יהיה איך שיהיה סוף סוף אין הדבר רחוק כי נאמר שכחוס וחזרו ויחסוס

סימן יב"ג ושיש' הא דאמר ליה הווא טיעא ד' לרבה בר בר חנה תא אתוי לך וכול'. הבין שסיע לן סרבואתן דחד מן סלכי יין עבד נלגל גדול דנחשא ודהו שים אמת בצורת הרקיע לכל חיל אמה ועשה שם תנודות שמנודות אותו מאיליין שנשתמש לכן ברוח או כמים וכל שעותה) היה טובב סביב אמת ועשה בו עמות כמו חלונות ותנודות כבירות היה שטובב סביב אמה בכיר וזה הוא שרראו הווא טיעא לרבה בר בר חנה וראו והלין והגית כים תסיליו ושסס באמת הטעות מהם וססיב פניו להתללל והארץ וגברה אותה הטמא יותר מן קומת אדם וחישי כנטמא הקרובה אצלו וכין שלא טעאן אמר ננאבי איבא ברקיעא כלומר דבר שדומה לרקיע יש בו ננאבי ואנו לא נרסינן איבא ננאב ברקיע וסראין דברין שהיו קורין זה הנלגל [ע"ב] [שס"ם] ודדיעו הווא טיעא שנלגל הוא ונתאחד שם על לשון (בא) ותה שעה חזרה הטמא למקומה וסצא הכים בה:

10. תשובת האונים

סימן שעד. קנו. קבר. ב. ויש. והיא דמי רבה בר בר חנה) וימא חדא
 הוה קא אוליין במרברא איתליי בהרן הווא טיאעא
 אמ' לי תא אחי' לך היכא דנשקן ארעא ורקיעא הרדי. לפרש לך האיי מעשה
 היכי איפשר לטיות. הכין שמיע לנא סן שמא דרבואתא איתני עולם דהוה אית
 מלכא סן מלכי יונאי דעבר נלנל נדול דנהשא דהאוי הקיבו שלש מאות וישים
 אמות כעורת הרקיע לכל חיל אמה ועשה לו תעודות שמנידות אותו מאיליהן
 שנשחמש להם פרוח או כסין ובכל עשרים וארבע שעות היה טובב סביבה אמה
 והוא שהראה אותו הישמעאלי לרבה בר בר חנה. ויש בו נומות כמו הלועות
 ותעודותיו ככרות הן שסובב שלש מאות אמות בכיד שעות. ולא הוה רבה בר בר
 חנה סובר איך הוא והגיה כים שלחילין בטמא מאותן נומות והסב [עיינ] סניו
 להתפלל והארץ ועד שסיים גבה אותו סקום יתר סקומת ארס ולא מצא רבה בר
 בר חנה את הכים. ויש שטרסין [נה] אמ' מי איכא נונבא ברקיעא, ואנחנו רוב
 החכמים לא נרפנן כך. ומו שטרס כך יש לפרשו שאמר בתמה מה שמדומה ברקיע
 יש בו נגיבה. ומראין דברים שהיו קוראין אותו ישנים עד שהודיעו אותו ישמעאלי
 שנלנל הוא ולבשעה) ההיא סן היום שלמחר חתר אותו הלון לסקומו:

11. שו"ת הר"ף

שיד שא"ה) על ההיא מעשה דרבה בר בר חנה היכא דנשקא ארעא ורקיעא מאי:
 תשובה) כך יטענו יטלד של אלכסנדריא בנה מקום במדבר יעשה בו דמית רסיע ונלנל
 אמר להראות בו חכמתו וראה איתני רבה בר בר חנה:

12. דריטב"א

11. בן יהוידע

שם תא ואחי' לך היכא דנשקן ארעא ורקיעא. המאמר הזה
 אינו כפשוטו כפירוש רש"י' דיל, כי
 באמת אין מקום בעולם אשר נשקן
 הרקיע והארץ ביחד, כי הארץ כולה היא
 כדורית, ועומת בתוך החלל, ורחוקה מן
 הרקיע מרחק עצום ונורא למאד מאד, מכל
 הצדדין שלה כזה:
 ועוד הרקיע הוא אש ומים, ואיך יצויר שיגע בו רבה בר בר חנה
 דינח סלתיה בחלקו, ויש ורחק מן הארץ עד הרקיע מהלך ת"ק
 שנה

היכא דנשקן ארעא ורקיעא. כתוב הוא בספרים
 החיצונים כי הרמז המלך [של אלכסנדריא]
 עשה כעורת כל הגלגלים וצבא השמים להראות
 לעולם מהלכיהם ותעודותיהם ועלייתם וירידתם
 והיאך חוזרים לומנם למחזור שלהם. והה
 המקום הראה לו, וכן כתב הרמב"ם באגרת
 אחת.

15.2 - פרט וכלל

12. מאמר דורא"ה

לימד אותו למוד גדול בענין הנהגת השלמות. והנה כבר באר הגרמ"ח לוצאטי בס'
 אדיר במרום ע"פ ארח צדיקים וגו' ובענין פלוגתא דשערי. שיש הנהגה כוללת והנהגה
 פרטית. וצריך ללמוד מדבריו. שיש דרך שהאדם יעסוק בעבודתו ושלמותו לתקנת הכלל.
 וממילא מאשר הוא חלק מהכלל כשיתברך הכלל יתברך גם הוא בכללם. ויקבל חלק
 השפע המגיע לו כפי פעלו אשר הכין ואשר הביא בקופת הכלל. ויש הנהגה פרטית
 שיעמוד לנפשו, ומפרי פי איש תשבע בטנו. והוא הורה לו שב' אלו ההנהגות מתאחדות,
 ואין לחשוב שע"י עסקו בענין השלמות הכללי לא יבוא לחלקו כ"כ כאילו עסק בשלמות
 פרטי, כי לא כן הדבר שהמה מתאחדים. והכח הפנימי של השלמות הכללי פועל להשלים
 הפרט הנכלל. שזה ממש ויותר עוד מאילו עסק בשלמות פרטי, ואין לחשוב שהם ב'
 ענינים, ועל הענינים הפרטיים צריך עבודה פרטית במחשבה לעצמו, כי לא כן הוא. רק
 בכל פרטיו יתברך מהכלל. אמנם יש קצת הפרש, שהנהגה הפרטית סובבת על קוטב
 סיבות של מצב האיש הפרטי. ויראה לעיניו דרכי סיבותיו איך מתגלגלות לטובתו.
 ובהנהגה הכללית ידמה לו שמסובבים סיבות לטובת אחרים, ובאמת אותן הסבות עצמן
 שוות לתועלתו הפרטי. רק שצריך לחכות מעט בכחחון על השי"ת. ויראה שנשתלשלו
 הדברים לטובתו הפרטית. כי שבו הפעולות אל הנקודה המרכזית שממנה התחילו לצאת.
 ומהר יבוא זמן מכוון נגד הפעולות ותצא הכונה הפרטית לאור.

2א. מאמרי הראי"ה (המשך)

זה שהורה היכא דנשקי ארעא, היא רומזת להנהגה הפרטית. כי הארץ היא הנקודה וענין הנקודה היא פרטית. ורקיע מקיף הארץ וכולל בגלגל הרבה כוכבים ויצורים רבו מספר. לימד אותו שבי' אלה השלמויות ואורחותיהם מתאימים, ואין צריך לפנות דוקא לטובתו הפרטית, כי ימצא שלמותו בכל מיני שלמות בין גשמי בין רוחני בכל פרטיו ג"כ ע"י עבודתו לצורך הכלל. וכן עשה. שקלי לסלתאי הכלי שמחזקת מזונותיו. פי' הכין כלי קבלתו ושפעו נגד מטרת הענינים הכוללים. והיינו כוונת דרקיעא, שהוא ית' משגיח מהחלונות לברך את עמו ונחלתו. ולאחדם כולם וכל יצוריו כולם בברכתו. אלא שעכ"פ האדם הוא פרטי וצריך לפנות מעט לדברים פרטיים שלו. אלא שאין זה עיקר עסקו. וענין חובת התפילה מתיסדת ג"כ על הפרטיות, שהרי אמרה תורה 'לא תאכלו על הדם' — לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם' (ברכות י. ב.), ובזהר משפטים אי' שצריך להתפלל דוקא על מזונו. ונמצא בשעת תפילה והדברים הנחלים, עסק בפרטיות והסתכל ג"כ בסבותיו הפרטיות איך תבוא לו שלמותו ע"י הכנותיו הכוללות, ולא ראה כ"כ מהר פרי שלמותו, כמשל ברוחניות העוסק בצרכי צבור מתמעטת חכמתו (שמו"ד ו ב.). ועכ"ז הוא במעלה עליונה, אלא שאינה ניכרת לפי שעה, ובקרב ישיב ד' שבותו רימלא אוצרו הפרטי. אי"ל: איכא גנבי הכא, היחכן שתמשך משלמות הכללי מהחלק שעבד העובד לצורך הכלל. ותיסב רק לאחדים ולא לו. אי"ל שאין הדבר כן כי כל השלמות תהיה גם לו לבדו, אלא שהסיבות גדולות יותר ומתרחבות כיון שהן סובבות על מרכז הכלל. ע"כ צריך לחכות עד אשר תסוכבנה מהלכן לתקנת הכלל, ריבואו לסוף אל הפרטי כפי חלקו. וזהו נטר עד למחר כי השתא, שיהיה סוד הזמן שבו נפעלות הפעולות כפי ערך הראוי להתחלת הפעולות שישוכו אל מקורם, ומשכחת לה תמצא חלקך הפרטי יהיה לך לברך, ובוה מסר לו סוד גדול בעבודה ושלמות ארץ צדיקים כאור נגה.

אברך את ה' אשר יעצני ועד כה עזרני להתחיל ולגמור הרהורי לכבי אודות דברי אלקים חיים להשכיל בדברי חכמים וחידותם, ולרדת בקוצר דעתי עד מקום שידי הכהה מגעת אל קצת מתעלומות חכמת התייר הגדול רבב"ח, שכלל ט"ו לימודים במאמריו, לדלות חכמה ממעמקים נגד ט"ו שיר המעלות בתהלים שאמר דוד המע"ה, להעלות מים עמוקים שבתהום להרטיב עלמא, כדחז"ל כפי החליל, כמו כן אמר ט"ו לימודים גדולים המעלים חכמה ממעמקים, כדה"כ מים עמוקים עצה כלב"איש, ואיש חבונה ידלנה' (משלי כ ה.), והשי"ת יאיר עינינו בתורתו, ומפיו יתן לנו דעת ותבונה.